ნოდარ მოსაკი და დიმიტრი ფირბარი (Nodar Mossaki and Dimitri Pirbari)

სარჰადის ეზდიხანის მმართველები: ქოქ-აღას დინასტიის ეზიდ თავადთა ისტორია.

აბსტრაქტი: სტატიაში წარმოდგენილი და გაანალიზებულია საქართველოს ეროვნული არქივში მოპოვებული და აკადემიურ წრეებში აქამდე უცნობი ისტორიული დოკუმენტები, რომლებიც ახალ ინფორმაციას გვაწვდის რუსეთის იმპერიის ერთ-ერთი ეზიდი ლიდერისა და პოდპორუჩიკის, ხალილ-აღას მოღვაწეობის შესახებ. ორი ოფიციალური წერილის რუსული თარგმანი, რომელიც ხალილ-აღას წინაპრებს გადაეცათ ოსმალეთის იმპერიის სულთანისა და ირანის შაჰისგან, ადასტურებს ნახევრად დამოუკიდებელი ეზიდური სამთავროს არსებობას, რომელიც აღიარებული იყო როგორც სპარსეთის, ისე ოსმალეთის იმპერიების მიერ. აღმოსავლეთ ანატოლიაში XVI-XVIII საუკუნეებში განთავსებულ სამთავროს ეზდიხანი (იეზდიხანი) ერქვა. აქამდე არსებულ კლევებზე დაყრდნობით, ეს აღმოჩენა საშუალებას გვაძლევს, შევავსოთ აღმოსავლეთ ანატოლიის ეზიდების თითქმის ხუთსაუკუნოვანი, წყაროებით დადასტურებული, ისტორია.

საკვანძო სიტყვები: ეზიდები, იეზიდები, სარჰადი, იეზდიხანი, ეზდიხანი, ოსმალეთის იმპერია, ქოქ-აღა, ავდალ-აღა, ხალილ-აღა, ჩობან-აღა, ერეკლე მეორე, აბაღა, მაჰმუდი, ხოშაბი.

Nodar Mossaki û Dimitri Pirbari

Desthilatdarên Êzdîxana Serhedê: dîroka dînastîyeke arîstokratên êzdî – malbata Kok-axa

Abstrakt: Ev lêkolîn analîz, şirove û nasîna dokûmêntên dîrokî û zanistî yên kevn û heta niha nenas dike, yên ku Arşîva Gurcistanê ya dewletê da têne parastin û agahîyên nû derheqê kar û barên Xelîl-axa dide. Xelîl-axa yek ji serok û rêberên êzdiyên Împêratoriya Rûsyayê bû û rutba wî ya eskerî pod-porûçîk hebû. Di nav wan dokûmêntan da du belgeyên wergerayî bi zimanê rûsî îsbat dikin, ku ew bona bav û kalên Xelîl-axa ra ji alîyê Siltanê Împêratoriya Osmanî û Şahê Îranê va hatine derxisitn. Di wan belgeyan da tê xuya kirin, ku mîrgeheke êzdiyan ya nîv-serbixwe hebû, kîjan jî him ji aliyê şahên faris û hem jî ji aliyê siltanê osmanîyan va dihate naskirin û qebûl kirin. Ew mîrgeh ji sedsala 16 heta sedsala 18 li Anatoliya Rojhilat bi navê Êzdîxan (Yezdîkhan) dihate naskirin. Peyda kirin û derxistina van belgeyan dîroka êzdiyaye nêzîkî pêncsed salî li Anatoliya Rojhilat eşkere û dokûmênt dike.

Peyvên sereke: êzdî, Serhed, Êzdîxan, Yezdikhan, Împêratorya Osmanî, Kok-axa, Avdel-axa, Xelîl-axa, Çoban-axa, Êrêklê II (Îraklî II), Ebexe, Mehmûdî, Xoşab.